

Z kronik o historii sánského kostela sv. Ondřeje

Z kronik o historii sánského kostela

Podle vyprávění stál v dávných dobách v Sánech kostel dřevěný. Teprve později byl postaven kostel kamenný a tento gotický kostel byl uváděn jako farní v roce 1352. Podle jednoho z pramenů se prý snad měl jmenovat sv. Stanislava.

O sánské faře je zmínka za Karla IV. v roce 1353. (Viz Dějiny Palackého). V kronice farní se praví, že stávala mimo ves Sány.

V době husitské přilnulo obyvatelstvo k víře podobojí a tak zůstalo až do bitvy na Bílé Hoře roku 1620. Po rekatolizaci lidu nedostatkem katolických kněží přísluhovali v Sánech k duchovní potřebě faráři ze Žehuně a později ze Starého Kolína. Služby boží se konaly 3krát až 4krát do roka.

V době Českých bratří (do 1620) prý bývala též v Sánech Jednota bratrská. Obrazy vítěčníků bratrstva byly namalovány na zídce choru kol dokola v kostele a to tak živými barvami, že i po zabílení se znovu objevovaly. A z toho důvodu! žádal pan farář Jakoubek, aby byl kostel zbořen. Žádosti jeho bylo vyhověno. Ale kostel byl stavěn tak pevně, že byli zedníci nuceni nejprve zdi podkopat, pak je strhnout a potom teprve rozbíjet, neboť nemohli odtrhnout malty od kamene.

Starý kostel byl zbořen roku 1824, nový větší postaven a zasvěcen sv. Ondřeji. Farář Jakoubek zemřel při bourání znamenité památky, o jejíž vyhubení se přičinil, ale nového kostela se nedočkal, zemřel v r. 1827 a kostel byl dostavěn rok potom.

Původně byl hřbitov kolem kostela, od započetí přestavby kostela v r. 1824 se tam přestalo pochovávat a byl zřízen hřbitov nový za vsí.

Kostel byl postaven empírový, jednolodní, obdélníkový, se segmentem uzavřeným presbytářem, obrácený k západu s hranolovitou věží nad východním průčelím. Bosovanému hlavnímu průčelí vrcholí empírový trojúhelníkový štít. Zařízení pseudorenesanční, z let 1900-07, s obrazy „Umučení sv. Ondřeje“ a „Sv. Prokop“ od V. Markovského z r. 1826. Na klenbě byl namalován obraz „Sv. Ondřej“ H. Vysekalem.

Ciferníky kostelních hodin jsou pouze na straně do Sán, obec Sány žádala Opolánky na přispění na věžní hodiny, ale ty to odmítly. Proto jsou ručičky jen na stranách věže obrácených k Sánům, aby prý pouze sánští věděli kolik je hodin.

Zvony byly nejprve zavěšeny ve zvonici, stojící nedaleko kostela. Později byly přeneseny na věž kostelní a zvonice byla potom zbořena. Kohouta, který se na ní nacházel, vzal chlapec hospodáře Čejky čp. 13.

Nad vchodem se vypíná věž, v ní jsou 2 zvony staré a později přibyl zvon třetí malý umíráček. Malý umíráček z r. 1898 byl v I. světové válce v roce 1917 sňat a upotřeben na válečné potřeby.

Starší a menší zvon byl slit r. 1551 od zvonaře Jiřího Klábala z Kutné Hory. Nese nápis psaný gotikou „Já hlas volajícího na poušti! Spravte cesty Páně! Jiřík Konvarz 1551“. Letopočet je psán na jižní straně a pod ním nalézá se obraz svatého Ondřeje, patrona kostela.

Zvon největší má nápis: Tento zvon udělán ke cti a chvále pánu bohu do vsi Sán, za správce rychtáře Pavla, mlynáře a kostelníka Havla a Jana Matyášova 1573. Nápis prý svědčí o tom, že v Sánech bývala Jednota bratrská.

Zvony přežily rakouskou rekvizici, ale za německé okupace byly 17. března a 11. června 1942 sňaty a měly být upotřebeny pro válečné účely. Konec války tomu však zabránil a zvony byly znovu umístěny na věž. *Zpět byly prý přivezeny až z Hamburku, záznam pí Marie Jelínkové.*

Za p. faráře Zetka († 1940) byl zakoupen věřícími zvon. Svěcení nového zvonu se konalo dne 5. června 1932. Tímto zvonem byla uctěna památka blahoslavené Anežky Přemyslovny. Byl vynesena na kostelní věž a tam zavěšen. Poledne již bylo vyzváněno třemi zvony. *Asi byl za německé okupace sňat a byl upotřeben pro válečné účely.*

Prvním farářem za doby Josefínské (do r. 1620) byl klášterník, důstojný pán Nešpor. Bydlel v čp. 39 u Matějků, dokud nebyla dostavěna fara.

Po vydání tolerančního patentu císařem Josefem II. roku 1781, byl v Sánech zřízen také sbor evangelický a prvním farářem byl zvolen Samuel Szeremlay. Modlitebnice byla zřízena ve stodole čp. 48 (v jiném zápise je zapsáno v čp. 38). Pastor evangelický kázával ve stodole, a to v zavěšeném koši. Tento koš se prý jedenkrát při kázání prolomil. Protože byl malý počet věřících, byl sbor zrušen a tak byli přiděleni k evangelické faře libické.

V roce 1787 byla pořízena v Sánech lokálie, totiž místní kaplanství. Lokalista byl vydržován z náboženského fondu, utvořeného ze jmění zrušených klášterů, kaplí, kostelů. Prvním lokalistou byl kněz Kliment Nedvídek, prve karmelitán u s. Havla v Praze. S obnovením duchovní správy v Sánech r. 1787 byla postavena také fara r. 1788.

Roku 1856 byla lokálie sánská povýšena na faru a byl jí přidělen větší farní obvod. Stalo se to za zasloužilého faráře Antonína Rudolfa, šlechtice z Ehrenwaldu († r. 1875).

V době, kdy byl v Sánech pan farář František Kladiva (do r. 1919), byly do kostela zakoupeny dva oltáře svatého Jana a svaté Ludmily. Hlavní oltář byl opraven a nabarven. Věřící se složili i na koberce a palmy.

Po válce v roce 1922 daroval do kostela oltář Srdce Páně František Potměšil za syna a zetě učitele Macka, kteří padli ve válce. Tento oltář byl posvěcen od faráře Bohumila Jakubů.

Svatou Terezičku darovala kostelu slečna Seemannová. Svatého Antonína daroval pan farář František Zetek († 1940).

Oltář Pany Marie na levé straně kostela zakoupil pan farář Jan Dočekal (do r. 1950) za peníze vybrané od osadníků ze Sán, Volárny, Opolan, Opolánek a Oškobrhu.

Pan farář Dočekal dal zazdít východ z kostela na starý hřbitov a ve výklenku býval postaven o vánocích Betlém od Štědrého dne až do Hromnic. Později býval Betlém na oltáři Pany Marie.

Boží hrob pro Pána Ježíše udělal v oltáři Pany Marie pan farář Lence z Ovčár.

V roce 1942 byl opraven kostel, opravena střecha pobita prkny a přikryta novým eternitem, do presbytáře byla dána nová dlažba, oltáře, lavice a varhany byly zrenovovány, kostel byl nově vymalován od malíře Matěje Červinky z Libice n. C. Nad hlavním oltářem, namaloval patrona svatého Ondřeje a také svatého Václava, svatého Vojtěcha, svatého Petra a svatého Pavla. Zároveň byla zabudována nová barevná okna. Okna po 3000 Kčs zakoupili Alois Veselý, Václav Němec, Josef Brabenec, rodina Čermáková, rodina Sobotova z Opolan a farář Jan Dočekal. Okno nade dveřmi do kostela zakoupila Marie Nollová z Oškobrhu.

Věžní hodiny na kostele zestárly a od roku 1948 nešly, v červnu 1949 je zdarma opravil Bohuslav Potměšil čp. 121. Byly natřeny ciferníky a opraveno bití.

V roce 1964 opravil a oplechoval střechu i bání klempíř František Řehák. Pan farář Vošinský nechal také zavést do kostela elektrinu na pohon varhan i na osvětlení kostela. Opravena byla též fara.

V roce 1973 byla rozebrána narušená klenba a opět vyzděna klenbaři ze západních Čech. Kostel byl z větší části vymalován malířem Josefem Červinkou z Libice n. C. a také zrenovoval obrazy sv. Ondřeje a sv. Prokopa. Žlaby a úžlabí byly vyměněny v r. 1974.

Na přípis Apoštolské administratury v Praze byl krásný starý oltář (který prý byl zchátralý) ze sánského kostela odstraněn v r. 1974 a nahrazen obětním stolem, do čela presbytáře byl zavěšen kříž věnovaný řeholními sestrami.

V roce 2010 byla provedena nová elektrická přípojka ke kostelu a provedena oprava skleněné výplně několika oken.

Fara byla v tomto roce prodána firmě *HAVLICKÝ DESING a.s.*

Dne 30. října 2011 bylo zjištěno vloupání do našeho kostela. Zloděj odnesl svícny, vázy, kalich, barokní křeslo a figurky z betléma.

Od jara 2013 skončily pravidelné sobotní bohoslužby pro neúčast několika zbývajících věřících.

V dubnu 2013 začaly práce na výměně střešní krytiny a po zimní přestávce pokračovaly v r. 2014. Akce byla financována z dotace a z prostředků církve. Akci zajistil p. farář Mgr. Cyril Solčáni, a tak má kostel sv. Ondřeje novou černou střechu.

V roce 2004 nechala Obec Sány nasvítit kostel, a tak nám září do celého okolí.

Při zahájení Adventu konaném Obcí Sány stály jesličky od r. 2011 naproti kostelu, v r. 2015 byl obcí zbudován altánek na jesličky u kostelní zdi a v kostele popřeje starosta obce, zazní zpěv a program dětí ze školky.

Na kostele je vidět částečné zchátrání, byly by potřeba opravit na věži hodiny i věžní okna a na celém kostele fasáda.

Zpracoval kronikář J. Skála v roce 2018

Foto snad z roku 1910

Mobiliář byl pseudorenesanční, z let 1900-07, s obrazy „Umučení sv. Ondřeje“ a „Sv. Prokop“ od V. Markovského z r. 1826. Na klenbě byl namalován obraz „Sv. Ondřej“ H. Vysekalem.

Dr. F. Kopejsko do r. 1961 a krásný starý oltář

Po božím těle následovalo přijímání r. 1950

Foto p. Smutný

Na přípis Apoštolské administratury v Praze byl starý oltář (který byl zchátralý) ze sánského kostela odstraněn v r. 1974 a nahrazen obětním stolem, do čela presbytáře byl zavěšen kříž věnovaný řeholními sestrami.

Tento obraz byl i s anděly umístěn nad oltářem

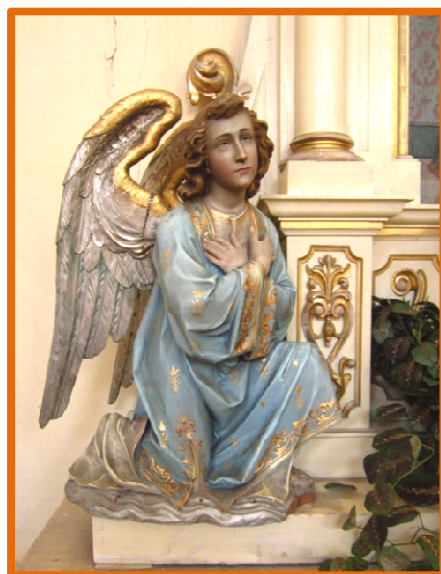
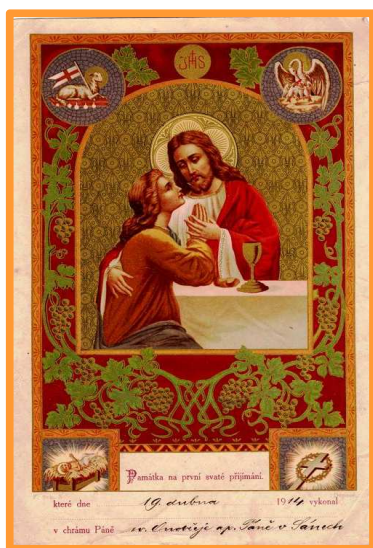

Foto z roku 2009

První svaté přijímání r. 1914

Farář Dočekal - svatba p. Noll,

*a školní foto asi rok 1941-42
farář Dočekal, učitel Vlaštovka*

*Za války byl oltář upraven na pravé straně
svadba pí Jedličkové*

Boží tělo rok 1947

Šamšovi o Božím těle asi r. 1956

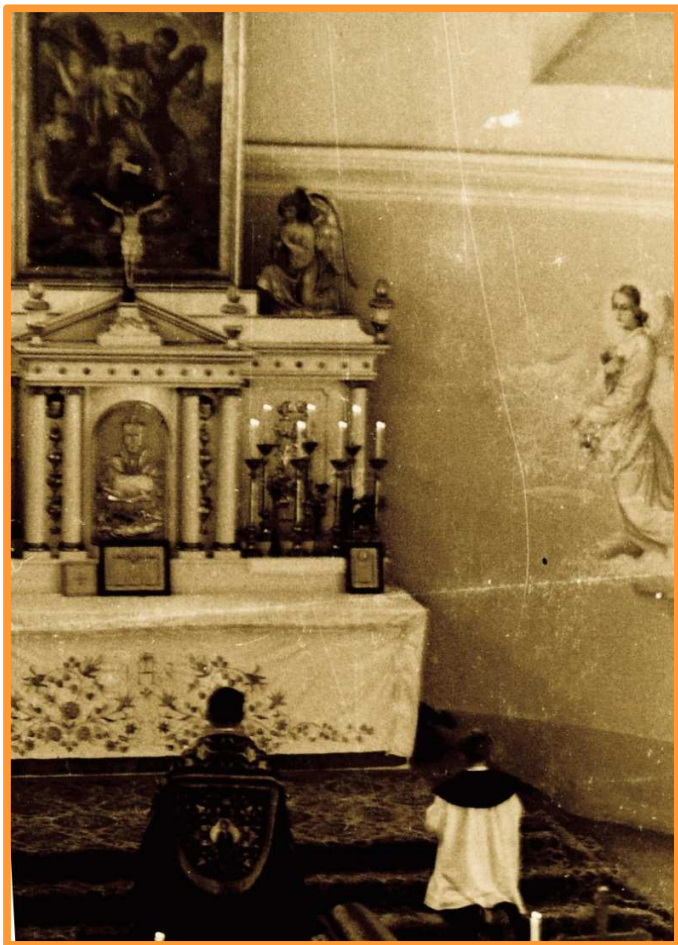
Přijímání u farské stodoly snad rok 1948 - 49

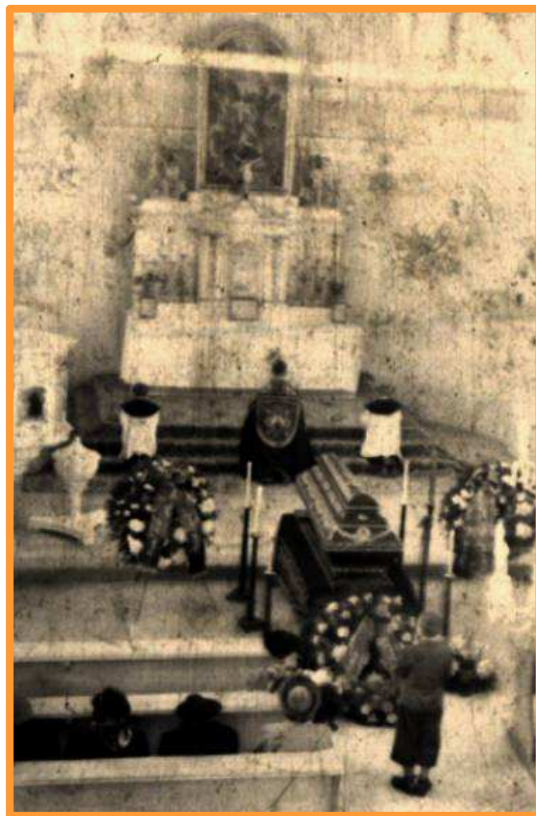
Foto p. Smutný

Břmování rok 1954

Pohřeb v kostele

Pohřeb vojína Mikšovského

Foto p. Smutný

O sánských farářích ze zapsaných vzpomínek slečny Marie Jelínkové

Z druhé poloviny XIV. století známe několik sánských farářů byli to: Jiřík, zemřel v roce 1358, Zdeněk z Libice 1358-1361, Licek, dříve f. v Žehuni, zemřel 1361, Jan, klerik z Rokycan 1361, Petr do 1375, Johlin dříve f. v Bylanech 1375, Jan do 1395, Jan dříve farář v Budiměřicích, 1397-1398, Jan dříve f. v Žitovlicích 1398, Ondřej do r. 1403.

Podací právo vykonával v letech 1358 -75 klášter Hradišťský (roku 1361 výjimka Neplach, opat kláštera Opatovického), v letech 1396-98 Beneš z Choustníka a 1414 Marie vdova po něm.

V roce 1787 byla v Sánech zřízena lokalie, jež byla v roce 1856 povýšená na faru. Od té doby se ve vsi vystřídali tito faráři Klement Nedvídek 1787 † 1811 (byl to mnich ze zbořeného pražského karmelitánského kláštera sv. Havla), Karel Nešpor 1811 - 1819, Petr Jakoubek 1820 † 1827, Josef Březina 1828 † 1850, zemřel při nákaze cholery, která si v Sánech vyžádala 35 obětí, Antonín Rudolf šlechtic z Ehrenwaldu 1850 † 1875, František Mašek 1876 - 1886, Jan Chlupáč 1887 - 1897, František Kladiiva 1897 - 1919, Bohumil Jakubů 1919 - 1929, František Zetek † 1940, z Ohař dojížděl Jan Kabyłka do r. 1942, Jan Dočekal do r. 1950, z Libice dojížděl Václav Donát do r. 1952, Judr. František Kopejsko do r. 1961, Rudolf Vošický do r. 1972, Karel Šimek do r. 1975, od r. 1975 děkan Jaroslav Drábek.

V Sánech se narodil 22. října 1835 kněz-spisovatel Jan Herčík, jenž byl v r. 1860 vysvěcen na kněze. Do r. 1867 byl jako kaplan ve Starém Kolíně, pro plicní chorobu odešel do výslužby. Za peněžitě podpory J. Em. kardinála Schwarzenberga odejel do Itálie na léčení. V Římě se setkal s papežem Piem IX. Zdraví se nezlepšilo a po návratu domů 8. února 1869 zemřel. Za svého života vydal tiskem několik modlitebních a vzdělávacích knih i překladů.

Farář Antonín Rudolf šlechtic z Ehrenwaldu zemřel v r. 1875 a byl pochován do hrobky ustrojený jako rytíř. Protože byl hrob v cestě a lidé po něm přecházeli, dal jej farář Zetek v roce 1930 vyjmout a přestěhovat hrobku ke zdi hřbitova.

Farář František Zetek konzistorní rada byl pochován na hřbitově u kříže v r. 1940. Lidi v Sánech s ním byli velice spokojeni.

Původně byl hřbitov kolem kostela, od započetí přestavby kostela v r. 1824 se tam přestalo pochovávat a byl zřízen hřbitov nový za vsí. Po světové válce nepostačoval a byl roku 1922 rozšířen. Posvěcen byl od faráře Bohumila Jakubů. Pole na hřbitov bylo zakoupeno od Karla Kocnera.

V době, kdy řádila cholera (r. 1850), byl ještě velký hřbitov u cesty do Dobšic na poli Matěje Dvořáka, ale po letech byl zorán na pole.

Evangelický kostel v Opolanech byl postaven v roce 1893 za p. faráře Fikejze. Následovali další faráři Šustr do r. 1908, Martínek do r. 1957, Miroslav Hejl do roku 1971. V roce 1992 ještě pravidelně sloužila mše Marie Mikulová-Thulstrupová.

Pan farář Miroslav Hejl sloužil mši dokonce ještě v roce 2008 při výročí 115ti let vysvěcení kostela.

V době, kdy byl v Sánech pan farář František Kladivo, byly do kostela zakoupeny dva oltáře svatého Jana a svaté Ludmily. Hlavní oltář byl opraven a nabarven. Věřící se složili i na koberce a palmy.

V té době také byl na doporučení lékaře Placheckého zbourán domek na místním hřbitově, kde bydleli hrobaři. Léta tam bydlel Hrbek, po něm Růžicka a ten měl šest dětí.

Po smrti Růžicky, nastoupil jako hrobař Jan Bubák, za války pohřbíval Václav Čech, dále František Šantrůček, Bohumil Jehlička, František Miškovský a Václav Jeřábek. Na hřbitově evangelickém dělal hrobaře první Pilař, dále Erben, Míča, Miškovský, Jeřábek.

Z roku 1910 místa přifařená: Sány 556 k., 170 ak., 6 ž., 2 tř. šk., Opolánky 121 k., 98 ak., Opolany 359 k., 343 ak., 4 ž., 3 tř. šk., Oškobrh (Lustdorf) 94 k., 27 ak., Volárna 540 k., 49 ak., celkem 1670 k., 687 ak., 10 ž. Patron kníže Filip Arnošt Hohenlohe-Schillingsfürst. (k. - katolíků, ak. - aktivních, ž. - žáků)

Částečně doplněno z knihy „Posvátná místa království českého“ napsal Dr. Antonín Podlaha v r. 1910.

Konfirmace F. Vl. Martínek

Pohřeb na evangelický hřbitov do Opolan

Pozoruhodné zápisy z Farní kroniky z r. 1862 a z r. 1919

Pr. krásn děsiti jarmího
chrám pane dalo neboli k
děsiti gočestných sousedů
v děsiti mištra blumpie
v děsiti Františka Vrdnanského
o sm lozeren gríditi a sice čty
smarocervene a čtyry bílé
Dve smarocervene v ceně 10 zla
tych Kč obitoval děsiti chrá
m pane jménovaný mištr blum
pišby pan František Vrdnan
sky v děsiti dvan smarocerv
ených a čtyř v 10 zlatých necha
6

138 Válka vyřazení dalších obětí na životech lidových i majetku.
Půlce se projevují v obřádku předání zvonů k učebním váleč-
ným. Zde byl zhotoven zvon, dle něhož by měly být obřady
sůl stoubylé zvonu zachování, zejména z r. 1898. vydán.
Vojenská správa z toho dvě třetiny, zbytek váhy zvonů.
Kotlíci bubny hostelní (dva) byly koncem roku 1915.
zarma vojenském u národní (ok. velitelství v Litoměřicích)
je odvedeno. Václavův národní zvon
dne 13. června 1919. Ioannes Chlapáč
(A. E. Větrník)

Pozoruhodné zápisy z Farní kroniky

1870

Pro misionářskou práci se o
planýrce nové železné dráhy
od Kolína na Voseč a odtud
obědě San Libuovi, s (Hrm
ci, Bydžov, a s. s. pracovní

1878

Obec zaplatila sobě novou stříkačku z Olomouce
v ceně 800 fl. r. c.

1891.

To mnohým vyjednáváním ko-
něčně se dospělo k sávkě sil-
nice z obce k Hajkům, na ok-
resní silnici Kolín - Zechuň-
Králové Městec Kou. polovici
nákladu nese okres Pavlov-
ský, obec dá některý povoz

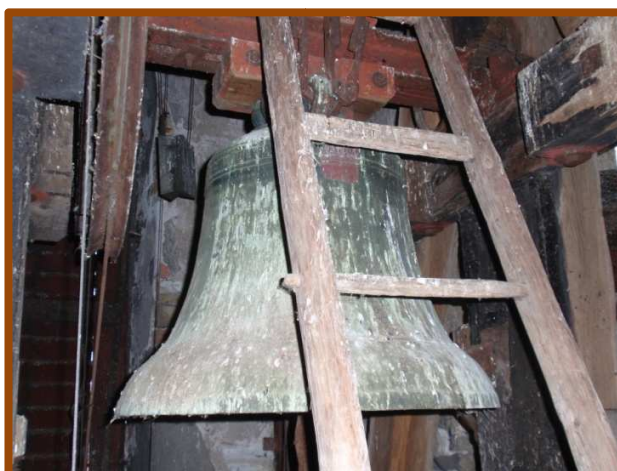
Zvony v Pamětní knize Obce Sány od r. 1928 - 1959

Zvony v roce 2011

***Oprava věžních hodin v r. 1948
Z kroniky p. B. Potměšila***

***Převody na pohon hodin v r. 2011
foto kronikář J. Skála***

